

Михайло Шутий

Навчально-науковий інституту права ім. князя Володимира Великого МАУП,
докторант кафедри адміністративного права,
кандидат юридичних наук
misha708apoad@i.ua

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ

© Шутий М., 2017

Розглядаються аспекти забезпечення фізичної безпеки підприємств, установ та організацій. Проаналізовано основні напрями створення відповідної системи охорони об'єктів, виявлення джерел виникнення загроз, їх попередження та нейтралізації. Запропоновано створити чітку систему захисту підприємств, установ та організацій, яка б унеможливила фізичний вплив на діяльність підприємств, установ та організацій.

Ключові слова: фізична безпека; підприємство; загрози; суб'єктивні загрози; об'єктивні загрози; система охорони об'єктів.

Михаил Шутый

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ ЗАЩИТЫ ПРЕДПРИЯТИЙ И ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ ЗАЩИТЫ

Рассматриваются аспекты обеспечения физической безопасности предприятий, учреждений и организаций. Проанализированы основные направления создания соответствующей системы охраны объектов, возникновения угроз, их предупреждения и нейтрализации. Предложено создать четкую систему защиты предприятий, учреждений и организаций, которая исключала бы физическое воздействие на деятельность предприятий, учреждений и организаций.

Ключевые слова: физическая безопасность; предприятие; угрозы; субъективные угрозы; объективные угрозы; система охраны объектов.

Michael Shutyi

Educational and Research Institute of Law
them. Prince Vladimir the Great , MAUP,
Doctoral student administrative law
Ph.D

THE NATURE AND CONTENT OF PHYSICAL PROTECTION OF ENTERPRISES AND ORGANIZATION OF PHYSICAL PROTECTION

The article deals with aspects of physical security companies and organizations. The basic directions of creation of appropriate system of guarding of the objects, identifying sources of threats, their prevention and neutralization were analyzed. The creation of a clear defined system of protection of enterprises institutions and organizations that would prevent the physical impact on enterprises institutions and organizations was proposed.

Key words: physical security; enterprise; threat; threat subjective; objective threat; health facilities.

Постановка проблеми. Успішне функціонування будь-якого підприємства неможливе без фізичного захисту його від незаконних дій як фізичних осіб (суб'єктивних загроз), так і від

стихійних впливів (об'єктивних загроз). Наслідки такого впливу є в окремих випадках непередбачуваними, але їхній вплив можна мінімізувати за допомогою створення ефективного фізичного захисту.

У межах єдиної політики безпеки організації фізична безпека є її основним структурним елементом, спрямованим на збереження власності, життя і здоров'я персоналу, фінансових ресурсів та інформації.

У науковій літературі питання фізичної безпеки розглядалося фрагментарно, а основної концепції її забезпечення не було розроблено.

Аналіз дослідження проблеми. Питання забезпечення безпеки підприємств установ та організацій неодноразово розглядалося науковцями. До того ж такий розгляд, як вже зазначалося, не був достатньо структурованим і не передбачав загальної концепції забезпечення безпеки підприємств, установ та організацій. Багато публікацій розглядали забезпечення економічної безпеки підприємств, установ та організацій [1–4]. Здебільшого забезпечення економічної безпеки розглядається у контексті забезпечення фінансової безпеки. Окремо розглядаються питання охоронної діяльності [5; 6]. Деякі автори розглядають питання загальної безпеки бізнесу [7; 8]. Окремо розглядаються питання корпоративної безпеки, кримінологічної безпеки та інші напрямки забезпечення безпеки.

Мета роботи – розробити основні напрями забезпечення фізичної безпеки та її правової і організаційної концепції.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, з метою забезпечення безпеки підприємницької діяльності та охорони підприємств, установ та організацій потрібно передусім визначити теоретичний поділ забезпечення безпеки.

Вважається, що підприємства, установи та організації знаходяться на певній території, у певних будинках або спорудах і мають певні секції, які бувають відокремлені одна від одної.

Крім того, на підприємствах працюють люди, які повинні бути впевненими у своїй безпеці, тобто працювати і отримувати винагороду за працю. Це також стосується і власників підприємств та керівників, які ними керують.

Отже, можна визначити один з основних напрямів забезпечення безпеки підприємств, установ та організацій – це забезпечення фізичної безпеки. Поняття фізичної безпеки доволі об'ємне і вимагає цільового опрацювання у різних напрямках.

Керівництво підприємств, установ та організацій під час планування системи забезпечення фізичної безпеки разом з працівниками служб безпеки має визначити загрози, які можуть виникати щодо фізичної охорони об'єктів, вантажів, технологічного процесу, кадрів, інформаційного забезпечення діяльності підприємств тощо.

Ці загрози ми можемо поділити на дві великі групи: внутрішні та зовнішні. До внутрішніх загроз належать загрози, які можуть виникати у разі неправильних дій персоналу, або спеціально спрямованих дій окремих працівників, які можуть загрожувати безпеці підприємств, установ та організацій. Це можуть бути підпали, порушення технологічного процесу, руйнування окремих машин і механізмів, що задіяні у виробничому процесі.

До того ж, більшість загроз є зовнішніми. Вони передбачають окрему оцінку та планування захисту протидії таким загрозам. До зовнішніх загроз щодо фізичної безпеки належать загрози щодо проникнення на підприємство з метою викрадення матеріалів та продукції або псування технологічного процесу, псування енергозабезпечення, що може призвести до порушень технологічного процесу та псування матеріалів і обладнання або зупинки підприємств. Крім того, фізична безпека передбачає захист від пожеж, екологічних катастроф та інших об'єктивних заходів впливу на підприємства.

Щодо фізичної безпеки персоналу, то в усіх випадках загрози є лише зовнішніми, адже внутрішні загрози не можна визначити.

Ми можемо визначити фізичну безпеку підприємства, установи або організації як сукупність правових норм, організаційних заходів та інженерно-технічних рішень, які здійснені з метою

захисту важливих інтересів, споруд, будівель, земельних ресурсів підприємства, кадрового складу об'єкта від загроз злочинних протиправних дій фізичних осіб незалежно від їх статусу.

Фізична безпека містить комплекс сил служби безпеки і охорони об'єкта, комплекс інженерно-технічних приладів та систем охорони, режим охорони, який встановлений на об'єкті. Система фізичного захисту повинна перешкоджати спробам порушення нормального функціонування підприємств, установ та організацій, їх технологічних процесів та роботи загалом.

Здебільшого на підприємствах, в установах та організаціях розробляється концепція забезпечення фізичної безпеки, яка передбачає:

- визначення можливих об'єктивних та суб'єктивних загроз для функціонуванню об'єктів;
- визначення кола ймовірних виконавців суб'єктивних загроз та розроблення шляхів протидії таким загрозам;
- визначення незахищених місць на об'єкті, які можуть бути предметом захисту;
- проведення оцінки щодо уразливості об'єктів, тобто певної відповідності наявної системи безпеки передбачуваним загрозам;
- розроблення планів, інструкцій та пропозицій щодо забезпечення безпеки об'єкта;
- здійснення необхідних заходів з попередження загрозам безпеки об'єкта.

Якщо розглядати ці розділи концепції, то їх можна розширити в такий спосіб:

– спеціально створена комісія розглядає та аналізує усі можливі загрози, які можуть виникати у процесі діяльності підприємств. До аналізованих загроз входять як об'єктивні (землетруси, повені, пожежі, посухи, зливи, великі морози та інші події, які можуть вплинути на стан роботи підприємства і створити загрози призупинення виробничого процесу), так і суб'єктивні (крадіжки, підпали, припинення подачі світла, води та електроенергії внаслідок як умисних, так і неумисних дій, недобросовісна конкуренція, промисловий шпіонаж, викрадення комерційної інформації, викрадення спеціалістів, керівників та власників та інші дії, які можуть призвести до порушень режиму роботи підприємств);

– служби безпеки разом з аналітичним відділом та іншими органами, які мають забезпечувати фізичну безпеку, визначають коло суб'єктів, які можуть становити загрозу для підприємств. Суб'єктами можуть бути як окремі особи, так і організації та конкуренти, тому аналіз повинен бути зроблений ретельно, а у результаті аналізу повинні бути визначені найнебезпечніші суб'єкти;

– обстеження фізичного стану охорони підприємств має проводитися з включенням до складу комісій усіх служб, які повинні забезпечувати їх охорону. До обстеження повинні бути задіяні інженерні служби, пожежники, охоронці, фінансисти, спеціалісти з інформаційних технологій тощо. При цьому кожна служба готує свій звіт, який потім повинен обговорюватися на спільній нараді. Головним напрямом обстеження та аналізу повинно стати визначення як незахищених систем підприємств, так і формування пропозицій щодо їх захисту. Велику роль повинна відігравати система відеоспостереження та інші технічні системи спостереження і контролю, які застосовуються у процесі фізичної охорони об'єктів;

– з метою проведення оцінки щодо вразливості об'єктів визначаються усі системи, які функціонують на підприємстві. Фізична охорона передбачає охорону периметра підприємств, будівель і споруд, їхніх стін, дахів, підлоги, вікон, дверей. До засобів забезпечення безпеки належать також наявність сховищ та їхня укріпленість, надійність замків, воріт та шлагбаумів. Щодо фізичної безпеки інформації належить забезпечення безпеки кабелів, якими передається інформація, безпеки приміщень, де зберігається інформація, наявність електронних засобів захисту інформації. Аналізуються також і можливості витоку інформації, вербування працівників конкурентами, прямого шпіонажу тощо;

– на основі проведеного аналізу здійснюється розробка планів, інструкцій та пропозицій щодо забезпечення безпеки об'єкта. До таких планів належать, наприклад, плани перебудови споруд, укріплення стін, дахів, переходів та інших місць, через які можна проникнути на об'єкт. Розробляються також інструкції щодо поведінки співробітників та працівників охорони, які мають забезпечувати надійну охорону. Розробляються інструкції щодо фізичного забезпечення безпеки персоналу у разі виникнення позаштатної ситуації, а також безпеки та захисту від викрадення

працівників та членів їхніх сімей. З метою звільнення захоплених працівників створюються відповідні фонди, які повинні виплачувати грошові кошти особам, щодо яких вчинено захоплення;

– крім розробки планів та пропозицій, головним є також їх здійснення, адже план сам по собі не може забезпечувати надійність та безперервність функціонування підприємств. З метою отримання підтримки у разі виникнення позаштатної ситуації встановлюється контакт з правоохоронними органами та іншими службами, які можуть допомогти врегулювати конфлікти та усунути загрози;

Висновки. Отже, забезпечення фізичної безпеки підприємств установ та організацій є доволі складним процесом, який передбачає насамперед чітке планування та визначення усіх загроз, які можуть виникати, а, з іншого боку, це чіткі інструкції, плани евакуації, аналіз та розроблення перспективних напрямків виникнення загроз. Найголовнішими документами у сфері забезпечення фізичної безпеки мають стати відповідні стратегічні та тактичні плани, які повинні постійно змінюватися з врахуванням змін як у діяльності підприємств, так і у законодавстві, положеннях та інструкціях підприємств, установ та організацій.

1. Вацекін Н. П. *Безопасность предпринимательской деятельности: учеб. пособ.* / Н. П. Вацекін, М. И. Дзліев, А. Д. Урсул. – М.: Экономика, 2002. – 334 с. 2. Камлик М. І. *Економічна безпека підприємницької діяльності: економіко-правовий аспект* / М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2014. – 432 с. 3. Андросьук Г. А. *Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны* / Г. А. Андросьук, П. П. Крайнев. – К.: Ін Юре, 2010. – 245 с. 4. Соснін А. С. *Менеджмент безопасности* / А. С. Соснін, П. Я. Прыгунов. – К.: Изд-во Европейского ун-та, 2002. – 556 с. 5. Шепитько Г. Е. *Проблемы охранной безопасности объектов: монография* / Г. Е. Шепитько. – М.: АЭБ, 2010. – 208 с. 6. Ніколаюк С. І. *Безпека суб'єктів підприємницької діяльності: курс лекцій* / С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук. – К.: КНТ, 2005. – 320 с. 7. Судоплатов А. П. *Безопасность предпринимательской деятельности: практ. пособ.* / А. П. Судоплатов, С. В. Лекарев. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001 – 382 с. 8. Мур Алек, Хиарден Кейт. *Руководство по безопасности бизнеса: практ. пособ. по управлению рисками* / Мур Алек, Хиарден Кейт; пер с англ. – М.: Филінъ, 1998. – 328 с. 9. Липкан В. А. *Теоретичні основи та елементи національної безпеки України: моногр.* / В. А. Липкан. – К.: Текст, 2003. – 600 с.

REFERENCES

1. Vashhekin N. P. *Bezopasnost' predprinimatel'skoj dejatel'nosti [Business security]*. Moscow, Economy Publ., 2002. 334 p. 2. Kamlik M. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnic'koї dijāl'nosti: ekonomiko-pravovij aspekt [The economic security of business activity: economic-legal aspect]*. Kyiv, Atika Publ., 2014. 432 p. 3. Androshhuk G.A. *Jekonomicheskaja bezopasnost' predprijatija: zashhita kommercheskoj tajny [Economic security of an enterprise: protection of trade secrets]*. Kiev, In Jure Publ., 2010. 245 p. 4. Sosnin A. S. *Menedzhment bezopasnosti [The safety management]*. Kiev, 2002. 556 p. 5. Shepit'ko G. E. *Problemy ohrannoj bezopasnosti ob#ekto (Problems of the security object security)* Moscow, AEB Publ., 2010. 208 p. 6. Nikolayuk S. I. *Bezpeka sub'yektiv pidpry'yemny'cz'koyi diyal'nosti [Security of business entities]*. Kiev, CST Publ., 2005. 320 p. 7. Sudoplatov A. P. *Bezopasnost' predprinimatel'skoj dejatel'nosti [Business security]*. Moscow, OLMA-PRESS Publ., 2001. 382 p. 8. Mur Alek, Hiarden Kejt *Rukovodstvo po bezopasnosti biznesa. Prakticheskoe posobie po upravleniju riskami [Guide to business security. A practical guide to risk management]*. Moscow, Filin Publ., 1998. 328 p. 9. Lipkan V. A. *Teorety'chni osnovy' ta elementy' nacional'noyi bezpeky' Ukrainy' [Theoretical foundations and elements of national security of Ukraine]*. Kiev, Text Publ., 2003. 600 p.

Дата надходження: 05.04.2017 р.